

v ta namen z nizkimi obrestmi in proti dolgoletnim odplačilnim obrokom, dvomiti ni, da bodo prevzeli pripadajoči jim del stroškov. Iz teh razlogov pa bi omenjeni deželni melioracijski zaklad neizmerno veliko koristil, prav za prav le potem bo res kaj uspešnega mogoče doseči; brez takega posojilnega zavoda dozdeva se mi, posebno pri naših razmerah, vsako podobno podjetje neizvedno.

(Dalje nasl.)

Za osuševanje ljubljanskega barja.

Po naročilu c. kr. poljedelskega ministerstva zbrala se je minuli četrtek dne 25. aprila enketa interesentov in strokovnjakov, ki je imela nalogo svoje mnenje izreči o najnovejšim, skrčenem načrtu inženjerja Podhagskega in pa o prošnji močvirskega odbora, da naj bi se takoj kar pred moč pričel izdelavati en oddelek osuševalnega dela.

Pri enketi so bili navzoči:

Za c. kr. ministerstvo: melioracijski inženir Markus in pa načelnik oddelka za zgradbo gorkih voda v Beljaku: Rieder; za c. kr. deželno vlado: vladni svetovalec Dralka, stavbeni svetovalec Ziegler z še enim stavbarskim uradnikom in pa c. kr. deželni gozdarski nadzornik Goll. Za deželni odbor so se posvetovanja udeležili: deželni glavar dr. Poklukar, odbornik O. Detela in pa inženir Hrasky. Ljubljansko mesto zastopala sta mestna inženirja Duffe in Hanuš, močvirski odbor in posestnike: načelnik Trtnik in odbornika Fr. Kotnik in Peruzi; vrh tega je bila družba južne železnice zastopana po svojem višjem nadzorniku iz Trsta in konečno bil je navzoč tudi projektant Podhagski. Gg. dr. Kosler in W. Stedry oglasila sta se zadržana.

Po predlogu načelnika Trtnika izbral se je za predsednika enquete deželni glavar.

Glavni predmet posvetovanja bil je nov skrčen načrt in pa njegova podlaga; odtok le 400 kub. metrov voda v sekundi namesto za prejšnji alternativni načrt za podlago sprejetih 470 kub. metrov vode. Žalibog bilo je merjenje vode v velikih povodnjih, to je podlaga vsega dela, zelo zanemarjena, ker je edini c. kr. stavbeni urad ljubljanski imel nadrobne podatke, pa tudi ta samo za največjo povoderi vsakega leta.

To merjenje pa je pokazalo, da so v teku 10 let, celo ne glede na tudi izredno veliko povodenj vlanske jeseni dvakrat prav izdatno prekoračile ono množino vode, katera je v podlago služila skrčenemu načrtu.

Vrh tega se po izreku strokovnjakov ni moglo prezirati na to, da bode ne sedaj, brez dvombe pa po dovršenih delih za osuševanje Planinskih in Cerkniških dolin, treba računati na močvirji še z večjo množino vode.

Vse to in pa uradne številke o množini v sekundi odtekajoče vode, ki kažejo za 20. marca 1888. leta 460 kub. m., za 15. november 1878. leta pa 479.7 kub. m. napotile so enketo k sklepu.

1. Ker se sedaj one podlage ne potrjujejo več, na katere se je opiral vlanski sklep, izreka današnja enketa, da je vsikakor želeti, da se ne sega pod ono množino 470 k. m., katera je podlaga alternativnega načrta ter sklepa enoglasno, da je za vodotoč Ljubljanske skozi mesto in pa za Gruberjev kanal držati se alternativnega načrta.

Vendar pa se glede Francovega (frančiškanskega) in pa zidanega mostu na dolenski cesti izreka želja, da se, v kolikor se bode to po izvršeni preiskavi pokazalo mogoče — ohraniti.

Ravno tako se priporoča za izdelovanje nabrežnih in opornih zidov skozi mesto navadno kamenje namesto obrezanega.

Kar zadeva stranske pritoke močvirske nižine, sprejema pa enketa predloge in številke troškov po predležečem skrčenem načrtu.

Skupna potrebščina pokaže se potem tako:

a) Ljubljana po alternativnem načrtu	973 600 gold.
b) Grubarjev kanal po alternativnem načrtu	405.000 „
c) Stranski pritoki po skrčenem načrtu	168 050 „

Skupaj . 1,546 650 gold.

Toraj nasproti alternativnemu načrtu,

ki stane 1,798 730 gold.

znižanje troškov za 252 080 gold.

2. sklep glede upliva Planinskih voda na povodnji močvirja se glasi:

Glede na to, da c. kr. poljedelsko ministerstvo še ni rešilo predležeče po M. Peruzi-ju izrečene pomislike, enketa ni v stanu storiti vtemeljen sklep, ker to izjavo samo jemlje na znanje.

3. sklep se glasi:

Enketa izreka prepričanje, da se glede na obstoječo veliko nevarnost povodnji na močvirji priporoča, kar pred pričetki s priporočenimi osuševalnimi, oziroma zgradbenimi deli, da se pa ne more svetovati izvršitev posameznih delov načrta brez zveze s celoto.

S takim nemudnim pričetkom delovanja bi se tudi dejansko vstreglo prošnji močvirskega odbora zarad začetja del.

4. Dalje sprejel se je predlog načelnika zgradnega oddelka Beljaškega: Rieder-ja, ki meri na to, da naj se tudi stroški potrebnega pogozdovanja prišteli k zgradbenim stroškom.

5. Enketa dalje pritrdi predlogu deželnega gozdarskega nadzornika W. Golla, po katerem se močvirskemu odboru nalaga, pospeševati izvršitev v razpisu c. kr. deželne vlade z dne 8. decembra 1880. številke 9028 zaukazanega varovanja gozdov in pogozdovanja.

6. Glede jezov Češkovega v Udmatu izrekla se je enketa; da sedaj sicer ta jez nima vpliva na močvirske

povodnji, da se mora pa jez odstraniti najkasneje v treh mesecih od trenutka, ko bode c. kr. poljedelsko ministerstvo odobrilo osuševalna dela.

Razne reči.

* **Bujno rastoče a nerodno drevo urodovititi.** Tako drevje lahko urodovitiš, ako narediš okoli debela blizu tal z ostro žago plitve zareze v deblo. To delo opravi spomladi malo prej, predno se drevo omuži. Te zareze ovirajo presilno pretakanje soka, rast se nekoliko ustavi, in drevo postane rodno. Rane se zacelijo še tisto leto.

* **Vzgoja debelega bodečega grozdjica (agrasa).** Ako hočeš pridelovati bodečega grozdja debelega kot jajce, izvoli grm od debelojagodnega angleškega bodečega grozdja. Kadar vzrastejo jagode debele, kakor orehovo jedro, povij vejice z mahom ter njega priveži z volnenimi nitmi, in konci teh niti, katere si poprej zmočil, naj vise v posodo, napolnjeno z vodo. Volnene niti pijo neprenehoma vodo in močijo mah ter veje. Skrbeti je, da v posodi nikdar ne manjka vode. Čez nekaj tednov postanejo jagode čudovito velike.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

106.

O Japonske sploh.

Do 13. stoletja Evropejci niso poznali Japonske. Takrat je Benečan Marko Polo prvi sporočil o prebogatej deželi. To deželo so iskali potem Kolumb in drugi možje, pa je niso našli. Pozneje so jo Portugalci slučajno našli in jeli z Japonci kupčevati in krščanstvo med njimi širiti. Na to dojdejo Holandezi in skušajo Portugalce spodriniti. Začne se hudo preganjanje kristjanov, ki so bili 1640. l. popolnoma zatrti. Tujcem je bilo pod smrtno kaznijo prepovedano na Japonsko stopiti. Edinole dobičkalomni Holandezi, ki so Krista očitno zatajili in s svojimi topovi razdrli zadnjo krščansko trdnjavo Aksimo, smeli so na Dezimi stanovati in z Japonci kupčevati. Tako je bilo do 1842. l. Takrat so Japonci odprli 5 pristanišč Kitajcem, svojim sorodnikom. Ali 1852. l., v katerem so Američani in Angleži odpravili zaprtijo Japonske nasproti tujcem, spremenile so se te razmere popolnoma. Japonska vlada je pozneje sklenila trgovinske zveze z Rusi, Prusi, Francozi in z Avstro-ogersko. Vlada japonska se je privadila, da se vede do tujih narodov, kakor do sebe ravnih. V tem pogledu je zanimiv kontrast etikete pri zaslišanjih nekdanjih in dandanašnjih. Nek-

danje holandsko zaslišanje nam je popisal Kämpfer takole. Čakali smo dobro uro v preddvorani, preden je cesar došel v zaslišno dvorano in sedel na prestol. Na to sta prišla dva dostojanstvenika po našega načelnika in ga odpeljala pred cesarja; nas sta pustila tam, kjer smo bili. Ko je načelnik ustopil, zaklicali so mu: „Holandski kapitan“. S tem so mu naznanili, naj se približa in pokloni cesarju. In kako se je blížal? Lezel je po vseh štirih k odkazanemu mestu. Tam je sklonil glavo prav do tal in kakor je bil prilezel, tako je tudi odlezel, po vseh štirih, kakor rak. Ves čas ni zinil besede. Tako je bilo 1691. l. Leta 1860. pa je sprejel mladoletni vladar japonski Angleža Rutherforda Alcocka, ki nam je zaslišanje svoje obširno popisal. Angleški odposlanec ni dolgo čakal, pač pa je moral črevlje preobuti, da ne bi kakorkoli poškodoval sagov v zaslišnej dvorani. Ko je vstopil, malo je osupnil radi mogočnosti, veličastva, ki ju je tu opazil. Vse je bilo tiho. Mnogoštevilni dvorjaniki pa so klečali pred cesarjem. Odposlanec je stopal k prestolju, in tik za njim se je plazil po vseh štirih prvi komornik cesarski, ki ga je bil vpeljal. Na določenem mestu je Alcock v prvič se poklonil, potem v drugič in v tretjič prav blizu cesarja. Naredivši predpisane poklone, nagovoril je cesarja ob kratkem in podal mu pismo kraljičino. Po pismu je koj segel minister zunanjih zadev in je obdržal. Tudi cesar je ob kratkem odgovoril odposlancu. Na to se je Alcock zopet poklonil. In kakor je prišel tako je tudi odšel iz dvorane.

107.

Dela in opravila Japoncev.

Japonci se ukvarjajo najboljše s poljedelstvom, v katerem prekašajo same Kitajce. Tudi v Angleškej in v Belgiji ne dobiš tako lepih kultur kakor v Japonskej. Zato je J. v. Liebig opozoril Evropejce na poljedelsko znanost japonsko. Razložil je in dokazal, da v gospodarstvu in kmetijstvu japonskem ne gre nič v zgubo in da je gnojenje polja popolnoma dovršeno. Zato je prst črna kot oglje, gozdi so dosedaj bujni, navadni potje so dobro posuti in obrobjeni z živo mejo, kakeršno pri nas zaman priporočajo. Po njivah je skoro treba iskati plevela, tako so sčiščene.

Domače živali rede malo Japonci, zato marljivo pobirajo človeške odpadke za gnojilo. Glavni pridelek jim je riža, ki je najboljša in najtečnejša na vsem svetu. Razen riže sejejo tudi pšenico, ajdo, proso, repnico, s katere olje delajo, sade razne stročnice in koruzo. Snopje omlatijo s cepci, kakor pri nas. Drugi pridelki so bombaž, konoplje in tobak. Čaj njegujejo prav tako, kakor Kitajci. Zelenjave pridelujejo mnogo in razne, mnogo več in boljše kot pri nas. Mnogo sejejo tudi redkve, ki se jim prav dobro odebeli. Narežejo jo na kolesca in jedo s soljo kakor pri nas. Premnogo imajo tudi raznega sadja, ali škoda, da mu ne dajo dozoreti, toraj ni nikdar tako okusno, kakor evropsko. Mnogo se pečajo tudi z ribištvom, svilorejo in bučelarstvom.

V rokodelstvu in v obrtniji so Japonci nenavadno dobro izurjeni. Najtežja dela umejo izvajati z najjedno-